

GEZ

KARTA ADRESOWA ZABYTKU

2. Nazwa

**SKŁODOWNIA
w zespole dawnego dworu i browaru Karscha**

3. Czas powstania

1878-1880 r.

1. Miejscowość

K I E L C E

4. Adres

**ul. Ogrodowa 1
25-024 Kielce**

dz. 783/24, obręb: 0016 Kielce

5. Przynależność administracyjna

**województwo
ŚWIĘTOKRZYSKIE
powiat
KIELCE
gmina
KIELCE**

6. Formy ochrony

**Stwierdzam zgodność
z oryginałem**

Kielce, dnia **30.04.2026**

GŁÓWNY SPECJALISTA

mgr Ewa Kamińska



7. Fotografia z opisem wskazującym orientację w stosunku do sąsiednich terenów lub stron świata albo mapa z zaznaczonym stanowiskiem archeologicznym

Składownia przy ul. Ogrodowej 1, elewacja frontowa północna i szczytowa wschodnia, widok od północnego-wschodu.

8. Historia, opis, wartości

Historia: zespół dworu i browaru powstał na terenie wydzielonym z folwarku biskupiego zw. Psiarnia, w połowie XIX w. położonego poza terenem śródmieścia przy rogatce krakowskiej i ulicy Ogrodowej, wrysowanej w plan regulacji Kielc z 1822 r. W 1850 r. część folwarku wydzierżawił budowniczy powiatu kieleckiego Aleksander Dunin Borkowski. Podjął budowę domu (obecny dwór), całość jednak szybko, bo już w 1868 r. zbył radomskiej rodzinie przemysłowców i browarników. Na przedmiotowych gruntach w latach 1869-1872 wzniesiono browar, którym od 1873 r. zarządzał w imieniu rodziny Ferdynand Stumpf. Autorem projektu był gubernialny budowniczy Franciszek Ksawery Kowalski. W 1878 r. rozpoczęto budowę tzw. nowego browaru parowego, również wg projektu Kowalskiego. Posiadał on cztery kondygnacje (dwie piwniczne) i ustawiony był frontem do ulicy Ogrodowej. Zamierzano połączyć go skrzydłami ze starym browarem, który po przeniesieniu do nowego budynku miał pełnić funkcję lodowni. W ostatniej dekadzie XIX w. browar obejmuje rodzina Karschów. W 1916 r. splanęło całe skrzydło główne browaru, które po IIWS odbudowano w części wsch. z przeznaczeniem na magazyn. Kryzys lat 20-tych i wysoka akcja doprowadziły do upadku przedsiębiorstwa. Skrzydło zach. browaru jako nieużywane szybko popadło w ruinę. Pod koniec lat 20-tych browar zostaje zamknięty, do 1939 r. funkcjonuje jedynie słodownia w budynku przyległym do ul. Ogrodowej. Pozostałe zachowane zabudowania dawnego browaru zmieniono na magazyny i wynajmowano. Po IIWS całość wywłaszczono. W 2 dekadzie XXI w. większość zabudowań dawnego browaru (oprócz słodowni) rozebrano, a w jego miejscu powstaje obecnie zespół apartamentowców.

Opis: budynek słodowni ustawiony w krawędzi chodnika po płd. stronie ulicy Ogrodowej, w miejscu wysokiej skarpy w kierunku płd. Jest to złożony na planie zbliżonym do prostokąta czterokondygnacyjny budynek (dwie kondygnacje piwnic), o czterech kondygnacjach od ulicy (linia drogi opada przy tym lekko w kierunku zach.) i dwóch od podwórza. Zwarła bryła złożona z prostokątnego korpusu od zachodu i nieco węższego, głębokiego ryzalitu przy szczytowej ścianie wsch., pod jednolitym, dość niskim, wielospadowym dachem z małą lukarną od zach. Elewacja frontowa, od płn., zwrócona do parku miejskiego, jednorodna, czterokondygnacyjna, ośmioosiowa, płaska, członowana pilastrami i gzymsami. Wysoki cokół dolnej piwnicy, nad nim dwie kondygnacje z pilastrami w wielkim porządku zamknięte gzymsem, i kondygnacja wieńcząca, z tym samym rytmem pilastrów pod wydatniejszym gzymsem podokapowym. Okna szerokie, poziome, prostokątne. Elewacja od podwórza dwukondygnacyjna, ośmioosiowa, dwie ostatnie osie od wsch. głęboko cofnięte. Ściana członowana pilastrami w wielkim porządku, zwieńczona wydatnym gzymsem podokapowym. W części głównej korpusu rampa dojazdowa, w parterze szerokie bramy (oś od 2 do 5), wejście w osi siódmej, poprzedzone schodkami. Natrząbik płd-wsch. głównej części korpusu lekko ścięty. Elewacje szczytowe skromniejsze. Od zach. trójosiowa z niskim trójkątnym szczytem, członowana pilastrami, od wsch. dwuosiowa, członowana pilastrami, bez szczytu.

Wartości: budynek słodowni jest ostatnim zachowanym z zabudowań fabrycznych dawnego browaru, ustawionym w kluczowym dla zachodniej ekspozycji całego wzgórza miejscu. Posiada wartości historyczne i artystyczne, w tym wynikające z jego cech architektonicznych – prezentując zarówno architekturę Kielc końca XIX w. jak i budownictwo przemysłowe z tego czasu

9. Stan zachowania i postulaty dotyczące konserwacji

Stan zachowania: niedostateczny. Pod względem technicznym budynek stabilny, choć wymaga generalnego remontu. Wnętrza z zachowaną oryginalną konstrukcją i rozplanowaniem, ale pozbawione wyposażenia. Elewacje w stanie złym, zwłaszcza tynki. Skarpa i część fundamentowa wymaga zapewne wzmocnienia. Budynek przeznaczony do zachowania i adaptacji na cele komercyjno-usługowe w ramach inwestycji deweloperskiej pn. „Nowe Wzgórze Karscha”.

Postulaty dotyczące konserwacji:

- zachować kubaturę, układ połączeń dachowych i dyspozycję architektoniczną elewacji, w tym rozmieszczenie i wielkość otworów okiennych, detali architektonicznych i ich wzajemnych relacji;
- wszelkie prace prowadzić z poszanowaniem autentycznej substancji budowlanej obiektu – tak w partiach zewnętrznych, jak i wewnętrznych.
- remont konserwatorski elewacji z uwzględnieniem nawiązania do typu stolarki historycznej, stosowanej w architekturze przemysłowej;
- prowadzić okresowe kontrole stanu zachowania;
- zachować zabytek oraz jego otoczenie w jak najlepszym stanie;
- korzystać z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości.

Wszelkie prace dążące do zmiany stanu zachowania oraz wyglądu zabytku winny być w porozumieniu z ŚWKZ w Kielcach, w tym stosownie do art. 39 ust. 3 Prawo budowlane.

/Uwaga – południowa pierzeja ul. Ogrodowej zamyka układ urbanistyczno-krajobrazowy miasta wpisany do rejestru zabytków nieruchomych, sąd wszelkie inwestycje w pionowej linii zabudowy wymagają pozwolenia w trybie decyzji ŚWKZ w Kielcach, stosownie do art. 36 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków/.

10. Wykonanie karty (autor, data i podpis)

**Stwierdzam zgodność
z oryginałem**

Piotr Spurek
listopad 2024

Kielce, dnia 30.04.2024

GŁÓWNY SPECJALISTA

mgr Beata Kamińska

11. Zatwierdzenie karty (podpis wojewódzkiego konserwatora zabytków)

*dotyczy zabytków niewpisanych do rejestru zabytków i niewłączonych do wojewódzkiej ewidencji zabytków